

НАГРАДА „ДЕСАНКА МАКСИМОВИЋ“

Добитник Мошо Одаловић

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Велика књига поезије за децу Момчила Моша Одаловића започета је пре четири деценије и једну годину свеском стихова *Врло важно*. Одаловић је досад објавио укупно двадесет седам песничких збирки. Од тога броја, три су жанровски мешовите: поред песама доносе и кратке приче, док су две колективна остварења: *Лирски покер*, у заједници са Душком Трифуновићем, Љубивојем Ршумовићем и Драганом Радуловићем, из 1994 – епистоларна лирика, својеврсни уметнички „документ о емотивном напору једне генерације да спаси душу пред општим злом“; друга таква књига заправо је збирка-лексикон *Петорица из српског*, штампана 1999, у чијем је настајању, поред већ поменутих стваралаца, учествовао још и Добрица Ерић – аутори су ту, често са коментаром, приложили по песму о 21 теми, а теме су, наводим најважније: дете, родитељи, кућа, другарство, љубав, школа, народ, отаџбина, страх, хлеб, Бог, смрт...

На основу имена песника са којима је на овакав начин сарађивао могло би се много рећи о Одаловићевој индивидуалној поетици, не међутим сва истина. Колико је он самосвојан, колико песник особенога стиховног знања и непоновљивог језичког умећа показала је прва међу његовим главнијим збиркама, *Од амебе до бебе*, из 1982. године: посебно искуство стечено како домаштавањем рађања света тако и, на пример, страховањем корена да се не искорени, песник заокружује вишим сазнањем које ће ући у саму основицу Одаловићевог свеукупног стваралаштва за децу, да је отад више никад више не напусти. То је космографска песма-исказ „И на крају“, која гласи: „Од амебе / до бебе / све се лепо / згодило, / све се / на свету / својим редом / родило.“

За Мошу Одаловића велика реч Свет значи дакле Лепоту, и значи Ред. На том доживљају почива, из тог доживљаја извире све тематско обиље његове поезије. Узмемо ли је у њеној целини, брзо ћемо увидети да се пред нама развија права поетска енциклопедија детињства, све светско за дете видљиво, али и оно што је као општа тајна простора и времена, као игра живота и смрти – несагледиво. Као песник, натпевавајући се са дететом у себи, идући за њим, поверавајући му се на најзачудније начине, Одаловић одгонетава постојање првенствено на догађајном плану, у сферама виђеног и доживљеног (тако је у збиркама *Овде нешто није у реду* /1988/, *Ветар ми однео панталоне* /1991/, *Рече ми једно дијете* /1997/), затим у сферама реалитета, историје, духовности (збирке *Неко је украо ласту* /1987/, *Косовчице* /1998/, *Жича, пчелино чедо* /2009/, али и кроз живе и надахнуте парадоксе који свест и психологију, као и њихове међусобице, укрштају и оплеменењују истовременим радом догађајнога и сневаног (збирке *Тако је било, пчеле ми* и *Увртута књига /обе из 1995/, *Ко пре до мене* /2004/, *Твоја звезда Будалица* /2014/).*

При свему, слој за себе представљају песме, па и читаве збирке аутобиографског, најличнијег карактера, најтоплије и у исто време најособитије у стваралаштву Моша Одаловића, оне у којима он – смем да кажем – величанствено живопише икону мајке и гради портрет оца (то су три збирке, две из 1986: *Мама је глагол од глагола радити* и *Друже тата, кућни команданте*, и збирка *Молитва за моју маму*, из 2011). Издвајам песме „Мама је глагол од глагола радити“, за коју Драган Лукић вели да је већ наслов књига за себе, и „М. О. Украо ласту“, која иде у ред најпотреснијих лирских сведочанстава о животу косовског човека.

У овоме овако обликованом песничком свету све учествује и све преображава искушани свет: људи, биље, животиње (често звери), ствари, свакодневица и вечност, изнад свега природа у њеном пребогатству и звездано небо што је наткриљује и чува.

Како све то постоји у стиховима Моша Одаловића? Он је песник саживљавања са бићима и стварима, представама и сновима. Он пева из самог детињства. Уз то је аутор ванредне, понекад непредвиљиве, но увек узбудљиве говорне инвенције. Језички лудизми и кованице, алогички склопови, граматички испади, дијалекатске завичајне осмотрице, изненађујуће тачне а значењски неисцрпиве слике – све то с једне стране, а с друге: разиграна мелодија исказа, валовити хуморни тон, експресивна рима, изазовна говорна лакоћа – све те најтеже особине кад су у питању песме за децу код Одаловића се дају с једном уметничком присношћу која многоструко плени и опчињава читаоца, дете колико и нас који се с годинама све чешће и више враћамо детињству.

При томе, Одаловићева песма своје вредности и значај редовно темељи на најпоузданијем наслеђу српске песме за децу. Један вид тога наслеђа је класична *змајјовинска* дечја песма, колико разиграна толико ведра и поучна; други ослонац налази Одаловић и *радовићевској* песми, увек прожетој притајеним пародистичко-ироничним елементима и њиховим стилским инцидентима и одјецима.

Ако, зато, на крају, ваља одредити токове и рукавце српскога свеукупног стваралаштва за децу којима тече и досадашње дело Моша Одаловића, онда су то, почев од Змаја, песници-класици: Десанка Максимовић, Бранко Ћопић, Душан Радовић, Стеван Раичковић, Драган Лукић, Милован Данојлић, Љубивоје Ршумовић, Душко Трифуновић. И баш зато мирно можемо казати да је Мошо Одаловић већ данас класик попут њих. Награда „Десанка Максимовић“ неправедно дуго је чекала да то и озакони.

Јован Пејчић